

Oslo statsadvokatembeter

Straffeloven § 219

**Med fokus på barn som er vitne til vold,
og betydningen av HR-2010-1426-A**

Oslo statsadvokatembeter

« Den som ved å true, tvinge, begrense bevegelsesfriheten til, utøve vold mot eller på annen måte krenke, grovt eller gjentatt mishandler

- a) sin tidligere eller nåværende ektefelle,
- b) sin eller tidligere eller nåværende ektefelles slektning i rett nedstigende linje,
- c) sin slektning i rett oppstigende linje,
- d) noen i sin husstand, eller
- e) noen i sin omsorg

straffes med fengsel inntil 3 år.

Dersom mishandlingen er grov eller fornærmede som følge av handlingen dør eller får betydelig skade på legeme eller helse, er straffen fengsel inntil 6 år. Ved avgjørelsen av om mishandlingen er grov, skal det særlig legges vekt på om den har vart over lang tid og om det foreligger forhold som nevnt i § 232.

Medvirkning straffes på samme måte. »

Oslo statsadvokatembeter

« Med Fængsel indtil 2 Aar straffes den, som udsætter nogen hans Husstand tilhørende Person for Nød ved modvillig at unddrage sig den ham paahvilende Forsørgelsespligt, eller som ved Vanrøgt, Mishandling eller anden lignende Adfærd oftere eller grovt krænker sine Pligter mod Ægtefælle eller Barn eller mod nogen hans Husstand tilhørende eller hans Omsorg undergiven Person, som paa Grund af Sygdom, Alder eller andre Omstændigheder er ude af Stand til at hjælpe sig selv. Har Forbrydelsen havt Døden eller betydelig Skade paa Legeme eller Helbred tilfølg, anvendes Fængsel indtil 6 Aar.

Paa samme Maade straffes den, som ved Forledelse eller Tilskyndelse medvirker til nogen oven omhandlet Handling. »

Objektive vilkår

- ”Å true, tvinge, begrense bevegelsesfriheten til, øve vold mot, eller på annen måte krenke fornærmede”
- ”Ved mishandling eller anden lignende adferd”
- ”Grovt eller gjentatt”
- ”Oftere eller grovt”

Personkretsen

- a) sin tidligere eller nåværende ektefelle
 - b) sin eller tidligere eller nåværende ektefelles slektning i rett nedstigende linje
 - c) sin slektning i rett oppstigende linje
 - d) noen i sin husstand
 - e) noen i sin omsorg
- ”Ægtefelle eller Barn eller mod nogen hans Husstand tilhørende eller hans Omsorg undergiven Person”

Straff

- Strafferamme 4 års fengsel
- Ikke krav om skade på legeme eller sjel
- Straffutmålingsmoment – reelle og potensielle skadevirkninger
- Fysiske og psykiske konsekvenser
- Strafferamme 6 års fengsel – grov mishandling, død, betydelig skade på legeme eller helse

HR DOM 25. 8.10 - anklagen

« -ved flere anledninger som beskrevet i tiltalens post I a utsatte B for vold mens **C var vitne til dette, eller ble kjent med det i ettertid**

-ved flere anledninger i perioden kalte henne « hore » eller lignende

-ved flere anledninger i perioden sa til henne at hun var « dum », « udugelig » eller lignende. »

Oslo statsadvokatembeter

Fors. anklagen

- ved en anledning i november 2005 dyttet henne (mor) inn på soverommet og nektet henne å forlate det
- ved en anledning i september 2006, idet hun vasket deres felles datter D, dyttet henne ned i et badekar
- ved en anledning i november 2006 ga henne en mobiltelefon og oppfordret henne til å ringe politiet, hvorpå han slo telefonen ut av hendene hennes og tok tak i håret hennes og dro henne etter det mens han sa at han skulle drepe henne eller lignende
- ved flere anledninger i perioden kalte han henne for « hore », « bitch » eller lignende
- ved flere anledninger i perioden sa til henne at han tok opp samtaler hun og hennes datter C, f. *.*.1992, hadde i leiligheten i hans fravær
- ved flere anledninger i perioden sa til henne at han overvåket data- og telekommunikasjon hun og C hadde fra leiligheten
- ved flere anledninger i perioden tvang han henne til å oppholde seg på soverommet. »

Problemstilling- generelt

Om handlinger som ikke direkte har vært rettet mot et barn, men mot en tredjeperson – i denne saken mot barnets mor – og den indirekte virkningen for barnet som var til stede og overvar mishandlingen, eller ble kjent med mishandlingen - en indirekte virkning av mishandling - var straffbart etter straffeloven 219.

Utvalget

”At barna ser og hører volden betegnes som nevnt ovenfor noen ganger som at barna er « vitne » til volden mot mor. En slik uttrykksform er imidlertid utilstrekkelig for å beskrive det barna opplever. Barna lever i volden og er ikke tilskuere til volden i en virkelighet utenfor dem selv. De opplever volden og farsmakten overalt. De kan fortelle om en grunnstemning av sosial sårbarhet, psykisk, fysisk og sosial slitasje. Det handler om å leve med fars makt og kontroll. Det handler om å leve med en knugende frykt for fars vold også der voldshandlingene i seg selv utelukkende er rettet mot mor. ”

Oslo statsadvokatembeter

Fors.

Med « barn » menes personer under 18 år. Å være barn representerer i seg selv en *avhengighetsposisjon*. Dess mindre barna er, dess mer avhengig er de av sine nærmeste omsorgspersoner. Å rammes av knyttneveslag fra far, at kjæledyr mishandles, at leker blir ødelagt, eller at barnet blir stengt inne i timevis innebærer et *grunnleggende svik* mot barnet. Den som i utgangspunktet skal yte omsorg, er den som påfører smerte. Dette åpner for en eksistensiell frykt og utrygghet hos barnet. Men også det å ikke rammes av volden direkte, men å leve med den – med fars plutselige humørsvingninger – med skrik og smerte fra mor, er inngripende i forhold til barnet og forbundet med stor smerte. Per Isdal (2000) har formulert dette slik: « *Når noen angriper og skader den barnet er knyttet til, avhengig av og glad i, så angriper og skader vedkommende barnet selv.* »

Fors.

Forskningen trekker frem en rekke skadevirkninger hos barn som vokser opp i familier med vold. Disse rammer barna både der de utsettes for volden direkte gjennom fysisk mishandling eller indirekte ved at barna ser, hører eller fornemmer volden

Oslo statsadvokatembeter

Generelt: Den vedvarende utrygghet og betydelige risiko for langvarige skadevirkninger for voksne av å leve under systematisk vold, trakassering og annen mishandling, finner vi igjen hos barn som opplever at deres nærmeste utsettes for slike handlinger.

KK1: Ikke tvilsomt at den indirekte virkning mishandling av barnets nærstående har for barnet, kan representere en krenkelse etter bestemmelsen, slik at 219 gir barnet et selvstendig vern.

Konkrete lovanvendelse - handlingene

- sammenhengende og vedvarende handlingsmønster
- kontrollert hele familiens adferd og familieliv
- kontrollerende adferd overfor barnet
- gjentatte nedlatende bemerkninger til henne
- hans trusler om overvåking av henne og moren

KK1: må karakteriseres som mishandling, funnet sted over tid, gjentatte ganger.

Problemstilling

Om det er grunnlag for å domfelle for grov familievold, jf. 219 andre ledd, slik både tingretten og lagmannsretten kom til. Dette beror på en helhetsvurdering der det særlig legges vekt på om mishandlingen har skjedd over lang tid, og om det foreligger forhold som nevnt i straffeloven 232.

Vurdering

- Varighet ca. halvannet år.
- Massivt kontrollerende adferd i lang tid.
- Psykiske skadevirkninger:
 - ”store psykiske plager i form av depresjon, søvnvansker, konsentrasjonsproblemer, selvskading og selvmordstanker”
 - ”vesentlig del av de fornærmedes psykiske plager kan tilbakeføres til den vold og trakassering de har vært utsatt for over flere år fra tiltaltes side”

KK1: Grov mishandling

**Oppreisning skadeserstatningsloven 3-5 første ledd
bokstav b, jf. 3-3.**

- Bør utmåles oppreisningserstatning
- Differensieres
- På grunn av sin alder har vært mer følsom for skadevirkninger av mishandlingen enn moren
- Oppreisningen til barnet fastsatt til 90 000 kroner.

Betydningen av dommen

- Høyesterett har styrket barns rettsvern i saker som gjelder vold i nære relasjoner - familievold.
- Betydning for straffutmålingen.
- Et barn som er vitne til familievold, har krav på selvstendig rettslig vern.
- Fornærmede rettigheter:
 - Selvstendig krav på bistandsadvokat
 - Selvstendig krav på oppreisning
- Viktig klargjøring av rettstilstanden
- Etterforskning og straff er et av flere virkemiddel for å bedre barns vern.

Oslo statsadvokatembeter

Takk for oppmerksomheten!

